

Ir Rietumaaustralija, Kimberlija, 2003. gada marta vidus. Ceļa smiltis rietošās saules gaismā ir vēl sarkanākas nekā dienā, debesis austrumu pusē – vēl zilākas, krūmājs un baobabu lapotnes – vēl zaļākas. Pēkšņi kaut kas atsitās pret mašīnas priekšējo stiklu. Vēl viens sitiens, un tad jau tie nāk kā krusa: lieli siseņi dzeltenī melniem spārniem, kas tiek izplesti mirkli pirms sadursmes ar auto. Stikls vienā mirkli pārklājas siseņu liķiem, spārnu gabaliem, atlūzušām ekstremitātēm. Taisu ciet logu, bet par vēl. Ari salonā jau čab stripainie insekti. Trekni un uzbāzīgi, tie lien pa sēdekļu atzveltnēm, mantām un pat pa priekšējo paneli.

Lietus perioda beigās daba šķiež savas veltes pa labi un kreisi. Baobabi ir augļu pilni, citi koki un krūmi vēl zied krāšņiem, spilgtiem ziediem, visās malās dzied putni, un zālē rāpo dažādi radijumi. Brūmas tūristu svētvietas Kabeļa pludmales publiskajā tualetē, atverot poda vāku, esmu ieskatījusies tieši acīs lielai, salātzaļai koku vardei, kuras galva rēgojas ārā no ūdens. Divainā poda iemītniece ir bijusi tik skaista, ka, nebaidoties sasmērēt roku, es esmu to izcēlusi ārā un likusi uz mitrās grīdas, lai lec tālāk.

Siseņu man nav žēl. Grābju tos abām saujām un metu pa logu, cik varu. Ja kādu saspiežu, tas nekas. Cik gan divaini var būt, domāju. Viens tāds sienāzis ir filigrāns mākslas darbs, ko var vērot ar labpatiku. Siseņu bars – sākumā skaists istenības sabiezinājums, beigās jau sērga. Tādās vietās kā šī paradīzi no elles šķir tikai solis.

Par laimi, mēs jau esam izbraukuši cauri siseņu putenim. Sāk krēslo, un mašīnas gaismas izbiedē pāris meža tītaru. Kas to zina, ko vēl slēpj ceļmalas krūmājs! Šis ir nomaļš apvidus, kur Ficrijas likumos starp eikalīptu un akāciju audzēm, sarkanu kalnu grēdu un termītu pauguru ieskaustos ciemos dzīvo aborigēnu kopienas, kas atguvušas kādreiz atsavinātās teritorijas un pūlas atdzīvināt balto ieceļotāju izskaustās paražas. Austrālijas austrumu krastā, Jaundienvidvēlsas štatā, kur atrodas Sidneja, vai Viktorijas štatā ap Melburnu neko tādu vairs neatradīsiet. Kimberlija ir pēdējais bastions, pretrunīgs, ekstrēms un sāpīgi skaists.

Ciklona trauksme

*Smejošo putnu kukabarru šajā braucienā redzēju vairākkārt.
Pirmoreiz – Pērtas botāniskajā dārzā, otrreiz – sabrauktu, saulē izžuvušu – pie Dērbī.
Man šķitis, ka tas smaida*

Mans brauciens uz šo Austrālijas pusi ir sācies ar četru stundu lidojumu no Sidnejas uz rietumkrasta lielāko pilsētu Pērtu – vienas dienas pieturu ceļā uz lielās salas augšpusē esošo Brūmu. Viss nav ritējis tik gludi, kā bijis paredzēts. «Tu redzēsi, tu nekur nelidosi. Tā šādos gadījumos mēdz būt,» kāpjot mašīnā, lai brauktu uz Pērtas lidostu, no kurienes 8.15 vakarā būtu jādodas uz Brūmu, pārliecināti ir sacījuši Indra. Ar viņu, Austrālijas latvieti otrajā paaudzē, esmu pavadījis visu 28. februāra dienu, Pērtas Botāniskajā dārzā beidzot tuvumā ieraugot divaino putnu kukabarru, kura balss atgādina cilvēka smieklus, apciemojot Indras draugu, metālmākslinieku Kevinu un izpeldoties vienā no karstumā pamirušās pilsētas pludmalēm. Uz botānisko dārzu patiesībā esam gājušas skatīties banksijas – krūmus, kuru sēklas Kevins gatavoja izmantot instalācijā protesta akcijā pret koku izciršanu ap Olbani. Viņa dzimtā pilsēta atrodas divu stundu brauciena attālumā uz leju no Pērtas.

Un nepeldēties nemaz nav bijis iespējams. Iepriekšējās dienas ir bijis tik karsts, ka gribējies kādu nogalināt, ironizē Indra, nupat palicis vēsāks, bet virs Pērtas, kuras nomaies ar izžuvušu upju gultnēm no augšas ir atgādinājušas sačokurojušos pavasara kartupeli, klājas perfekti zilas debesis, saule cērt acis tik stipri, ka, izejot ārā bez saules brillēm, sāk sāpēt galva, un uz pieres izspiežas sviedru lāsītes.

Kad mēs ar Indru, peldkostimos un dvieļiem ap vidu, uz mašīnas sēdekļiem atstājot slapju dibenu nospiedumus, esam atgriezušās viņas mājā, pārtvērušas no darba pārnākušo Kevinu un paēdušas vakariņas mazā vjetnamiešu restorānā, par manām tālākajām gaitām vēl nekas nav skaidrs. Ik pa brīdim Indra ir mēģinājusi sazvanīt Pērtas lidostu, lai pārliecinātos, kas notiek ar vakara lidojumu. Bez rezultātiem.

Visnotaļ laipnās Austrālijas fenomens ir attīstītā automātiskās atbildēšanas sistēma. Tīri vai jāveic krimināli sodāma darbība, lai taptu savienots ar operatoru un saņemtu paskaidrojumu, kas notiek istajā, nevis tehniskajā pasaulē. Laika ziņās no rīta ir stāstīts, ka Brūmai tuvo-

jas ciklons «Greiems», un Indra, jau gaidot mani izkāpjām no Sidnejas lidmašīnas, ir uzzinājusi, ka mans vakara lidojums, visticamāk, tiks atcelts, bet ierakstīta balss to spītīgi piesaka dienas kārtībā. Lai arī Pērtā nekas neliecina, ka divarpus stundu lidojuma attālumā plosās vētra, šo ziņu ir apstiprinājis arī Mārtiņš – cits latvietis, kurš ir apsolijs mani pārtvert brauciena galamērķi un paņemt līdzi uz aborigēnu ciemu apmēram 300 kilometrus no Brūmas, kur gadu nostrādājis par skolotāju. Arī es tur jau esmu bijusi isā vizītē iepriekšējā ceļojuma laikā, kad trīs mēnešos apskatīju lielu daļu Austrālijas. Šā brauciena sākums gan atnesis vairāk rūpju: Mārtiņa zvanu uz manu mobilo telefonu esmu palaidusi garām, un tagad jau otro reizi noklausos ierakstu automātiskajā atbildētājā. «Tava lidojuma laikam nebūs. Mums te ir ciklona pārtija...»

Arī Kevins ir paspējis iepirkt vīnu alternatīvai ballītei, un es esmu sākusi viņiem visiem ticēt, kad notiek negaidītais: Brūmas reiss balts uz melna vid lidostas tablo. Indra un Kevins paliek aiz reģistrācijas zonas robežas, es nesos uz priekšu.

Desmit minūšu gaidīšanas laikā, neko daudz nedomājot, nervozi knibinu ārā no pirkstu galiem ērkšķu bumbiera dzeloņus. Ar kaktusveidīgo augu, kura saldie augļi prasa īpašu apiešanos, esmu iepazinusies Pērtas draugu dārzā un cienījamā vecumā atkārtojusi daudzu bērnu kļūdu. Lidmašīnas tualetē mēģinu dabūt dzeloņus ārā no lūpām. Tie ir sīki un neticami smalki. Neveiksmīgi.

Pāris stundas līdz Brūmai pāiet ierastā avio rutinā, bet es joprojām cīnos ar dzeloņiem un neziņu, kas mani sagaida. Kad Indrai pirms brīža čīkstēju: «Ak, kāpēc manam lidojumam jābūt atceltam, es gribu piedzīvot ciklonu!», viņa kļuva pavisam nopietna: «Nē, Ieva, tu negribi piedzīvot ciklonu. Tu negribi redzēt, kā vējš ar saknēm izrauj kokus, vai ne?»

Kā tas mēdz būt mazās lidostās, Brūmā no lidmašīnas līdz terminālim jāiet kājām, un nu gan var saprast, ka atmosfēras augšējos slāņos kaut kas risinās. Karstais slapjums, kas apņem visu ķermeni, sajaucas ar lietis lāsēm, ko sejā met brāzmais vējš. Gaidot «Greimu», Brūmā ir tikusi izziņota otrās (jeb dzeltenās) bīstamības pakāpes trauksme. Vēlāk pat paspēju savākt kādu skrejlapu, kas aicina ceļotājus šādā gadījumā sakravāt personīgās lietas un brīdināt tuviniekus vai draugus

par savām gaitām. Pirmās (sarkanās) bistamības pakāpes trauksmes situācijā iedzīvotājiem nekavējoties būtu jādodas uz mītnes drošāko daļu, jāklausa varas iestāžu rīkojumi un jābūt gataviem evakuācijai.

Ari dzeltenā trauksme, kas nozīmē, ka ciklons var pilsētā ierasties 12 stundu laikā, ir bijis pietiekams iemesls panikai. Cilvēki uztraukti izpirkuši pārtiku, skolnieki atlaisti no stundām, un benzintanki pildījušies ar šoferiem, kas iegādājušies benzīna rezerves. «Kur tad viņi aizbrauktu, ja ciklons patiešām būtu uznācis?» smejas Mārtiņš. Jau ap pusdienlaiku rosība sasniegusi apogeju, bet vienīgais, ko par atbildi šai histērijai sarūpējusi daba, bijis stiprs vējš un lietus. Tad tauta metusies uz krogiem un likvidējusi spriedzi, iznīcinot alkohola krājumus. No vienas puses, paniku var saprast. Visiem vēl labā atmiņā 1974. gada Ziemassvētki, kad ciklons «Treisija» noslaucīja no zemes virsas Dārvinu. Brūmai tik ļauni nekad nav klājies, bet izbilis gadās ik pa laikam. Pirms pāris gadiem ciklons «Rozita» noskalpējis palmu galotnes, atstājot skaistos kokus telefona stabu izskatā. Cits ciklons, «Sems», noslaucījis no zemes ekotūrisma mītni. Tikai pēc tam ticis atklāts, ka tā celta uz seniem aborigēnu apbedījumiem. Tautā jau sen klidošas baumas, ka šai vietai ir nelaba enerģija. Tropiskie cikloni, kas ir daudz nīkākāki par ziemeļu radniekiem, tiek nosaukti alfabēta un dzimumu kārtībā – ja viens ir nesis vīrieša vārdu, nākamajai ir jābūt sievietei. Ja viena nosaukums sācies ar «G», nākamajam jābūt «H». Starp citu, šeit, dienvidu puslodē, cikloni un anticikloni, tāpat kā ūdens kanalizācijas caurulēs, pārvietojas pretēji kā ziemeļu puslodē. Cikloni – pulksteņa rādītāju kustības virzienā, anticikloni – pret, Mārtiņš man sniedz īsu ieskatu meteoroloģiskajos procesos. Ir jau vēls, tādēļ taisnā ceļā dodamies uz viņa sameklēto naktsmitni, ko sauc par «*Ocean Lodge*»*. Ekonomiskais uzturēšanās modelis paredz, ka irējam istabu kopā ar vēl kādu puisī, ar kuru Mārtiņš iepazinies, divas nedēļas pelnīdams naudu uz pērļu lai-vām, tirot perlamutra gliemežvākus. To, ka Brūma ir pasaules mēroga pērļu ieguves vieta, līdz šim nebiju zinājis.

Nākamajā dienā kārtīgāk izpētu apkārtni. «*Ocean Lodge*», kas no Indijas okeāna patiesībā atrodas vismaz 45 minūšu gājiena attālumā, ir apli novietotu, no sarkaniem ķieģeļiem būvētu divstāvu ēku komplekss, kura vidū redzams citīgi laistīta, tomēr dzeltenīga mauriņa plēķis ar

* Okeāna mītne – angļu val.

Ciklons ir garām, bet atkritumu kastes pie Brūmas lidostas vēl nostiprinātas ar klinšu gabaliem

bārbekjū krāsni, pāris galdiem un krēsliem, maza lapene un palmu un tropisku krūmu pudura ieskaufs debeszils baseins, kas saulainās dienās sasils tik silts kā tikko slaukts piens. Istabas – visai līdzīgas mūsējai: tumšas alas ar aizvilkām žalūzijām, televizoriem, mazām virtuvītēm un atsevišķu dušas telpu. Milzīgs ventilators un gaisa kondensēšanas kaste rada nemitīgu skaņas fonu, bet izslēgt šīs ierīces var tikai uz īsu brīdi, jo tad istaba atkal piepildās ar mitru karstumu. Divās nedēļās, ko man nākas pavadīt «*Ocean Lodge*» viesnīcā, gaisa temperatūra turas ap +37 grādiem. Izņēmums ir tikai pirmā diena pēc atlidošanas, kad ciklons vēl sedz debesis ar mākoņiem un vējš noliec palmu galotnes paralēli zemei. Ciklona trauksme Brūmā jau sen ir atcelta. Vienīgais, kas vēl uzskatāmi liecina par iepriekšējās dienas piedzīvojumiem, ir ar milzīgiem klinšu blūkiem nostiprinātas atsaītes, kas tur pie zemes metāla atkritumu kastes lidostas tuvumā. Ciklona panika ir skārusi arī mani personīgi: tās dēļ divas dienas neviens nevar pateikt, kur palikusi mana bagāža. Trešajā dienā izrādās, ka tā mierīgi gulējusi kādā Pērtas lidostas stūrī. Savu mugursomu saņemu, kad par aviosabiedrības vēligi piedāvāto 120 Austrālijas dolāru kompensāciju esmu iegādājusies jaunu drēbju kārtu.